

STANOWISKO
RADY POWIATU BRODNICKIEGO
z dnia 29 listopada 2022 r.
w sprawie ustanowienia roku 2023 w powiecie brodnickim
Rokiem Wandy Emilii Marii Brzeskiej oraz Anny Antoniny z Bardzkich Karwat

Rada Powiatu Brodnickiego postanawia ogłosić rok 2023 w powiecie brodnickim Rokiem Wandy Emilii Marii Brzeskiej oraz Anny Antoniny z Bardzkich Karwat.

Wanda Emilia Maria Brzeska urodziła się 19 listopada 1893 roku w Krotoszynie k. Barcina (pow. szubiński) jako dziesiąte najmłodsze dziecko Juliana Brzeskiego herbu Oksza (1849-1929) i Józefy z hrabiów Węsierskich herbu Belina (1855-1928). Ojciec, właściciel ziemski, był organizatorem i propagatorem kółek rolniczych, jednym z członków założycieli Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz tajnym kurierem w okresie Kulturkampfu. Matka, pochodząca także z rodziny ziemiańskiej, zajmowała się wychowywaniem dzieci i pracą oświatową wśród społeczności wiejskiej.

Wanda Brzeska była osobą dobrze wykształconą, władała językiem angielskim, francuskim i niemieckim, była doktorem filozofii. Szczególnie interesowała się etnografią, badała folklor i kulturę Kaszub i Pomorza, także na terenie powiatu brodnickiego. W okresie międzywojennym uczestniczyła w pracach badawczych na Pomorzu, zbierała materiały etnograficzne. Owocem tego są liczne utwory literackie stanowiące cenny materiał źródłowy dla badaczy kultury i literatury polskiej XIX wieku.

Jest autorką prac naukowych, powieści, inscenizacji teatralnych i nowel. Opublikowała również dwa tomiki wierszy i pojedyncze utwory w prasie. Ukoronowaniem jej twórczości literackiej jest powieść „Sprawa gminy Ceynowy”, będąca pierwszą częścią rybackiego tryptyku, z których kolejne to „Ławica ryb” oraz zbiór opowiadań.

Pisarka wielokrotnie odwiedzała nasz powiat, by w końcu uznać, że jest to najlepsze miejsce do życia i osiadła w nim na stałe – w Jabłonowie Pomorskim, gdzie mieszkania użyczyło jej Zgromadzenie Sióstr Pasterek od Opatrzności Bożej. Tu zmarła 10 marca 1978 roku i jest pochowana na miejscowym cmentarzu.

Anna Antonina z Bardzkich Karwat urodziła się 17 stycznia 1854 roku w Małym Turzu (pow. tczewski) jako córka Nikodema Bardzkiego herbu Orla i Anny Łyskowskiej herbu Doliwa (siostry Ignacego). Ukończyła kilka szkół prywatnych i jeszcze jako młoda

panna Karwata herbu Murdelio z Wichulca i stała się obywatelką naszego powiatu. Niemal jednocześnie rozpoczęła pracę literacką, publikując w lwowskim piśmie „Ruch Literacki”. Udzielała się społecznie. 10 października 1912 roku powołała w Brodnicy Towarzystwo im. Piotra Skargi dla kobiet i dziewcząt, którego celem było szerzenie oświaty oraz moralności wśród ludu. W ramach działalności tego Towarzystwa zorganizowano naukę języka polskiego i polskiej literatury.

Dorobkiem pisarki są dramaty historyczne i obyczajowe, które cieszyły się w latach zaboru pruskiego znacznym powodzeniem i były często wystawiane na scenach teatrów amatorskich Pomorza i Wielkopolski. Jednym z najważniejszych dzieł pisarki jest epepeja społeczno-narodowa pt. „Józef Skarliński”, po której lekturze krytyk literacki „Dziennika Poznańskiego” napisał o Karwatowej, że „nie można być zacniejszym na świecie i nie można silniej czuć po polsku niż ona” (1904 r.).

Jej twórczość to przede wszystkim proza powieściowa (np. „Dwa żywioły”, „Bratnie dusze”) oraz liczne utwory poetyckie, które opublikowała w dwóch zbiorach zatytułowanych „Z mojej teki”. Jej utwory, z których najlepsze powstały w Wichulcu, publikowały renomowane gazety. Autorce przyświecały cele aktualne w ówczesnych czasach: walka z germanizacją oraz dążenie do podniesienia moralności ludu polskiego.

Anna z Bardzkich Karwatowa zmarła 17 marca 1932 roku i została pochowana na cmentarzu w Bobrowie, gdzie spoczywa w grobie rodziny Karwatów.

Rok Wandy Emilii Marii Brzeskiej oraz Anny Antoniny z Bardzkich Karwat w powiecie brodnickim przyczyni się do promocji bogatego dziedzictwa literackiego naszego regionu, popularyzacji dorobku kulturalnego powiatu brodnickiego, a także do rozbudzenia zainteresowania jego historią i dziedzictwem.

Ogłoszenie roku 2023 rokiem obu pisarek oznacza zaktywizowanie środowisk szkolnych, a także koordynującej grupy wolontariackiej do organizacji, m. in.:

- ruchomej wystawy,
- serii wykładów,
- stworzenia scenariuszy godzin wychowawczych,
- konkursu recytatorskiego,
- stworzenia form multimedialnych,
- publikacji.